

גמ' סוכה (ה:) - כרוב, כסא הכבוד, וכזית

רב דניאל שטיין

א. בראשית (ג', כ"ד) - וַיִּגְרַשׁ אֶת־הָאָדָם וַיִּשְׁכֵּן מִקְדָּם לְגִן־עֵדֶן אֶת־הַפְּרִיִּים וְאֵת לֶחֶט הַתְּרֵב הַמִּתְהַפֶּקֶת לְשֹׁמֵר אֶת־עֵרְבֵי עֵץ הַחַיִּים. [פרש"י (שם) - מלאכי חבלה].

ב. גמ' הגיגה (יג:) - כתוב אחד אומר דמות פניהם פני אדם ופני אריה אל הימין לארבעתם ופני שור מהשמאל לארבעתן וגו' וכתוב וארבעה פנים לאחד פני האחד פני הכרוב ופני השני פני אדם והשלישי פני אריה והרביעי פני נשר ואילו שור לא קא חשיב, אמר ריש לקיש יחזקאל ביקש עליו רחמים והפכו לכרוב. אמר לפניו רבונו של עולם קטיגור יעשה סניגור, מאי כרוב אמר רבי אבהו: כרביא, שכן בבבל קורין לינוקא רביא.

ג. אבן עזרא (במדבר ב', ב') - סימנים היו בכל דגל ודגל. וקדמונינו אמרו, שהיה לדגל ראובן צורת אדם מכח דרש דודאים, ובדגל יהודה צורת אריה, כי בו המשילו יעקב, ובדגל אפרים צורת שור, מטעם בכור שור, ובדגל דן צורת נשר, עד שידמו לכרובים שראה יחזקאל הנביא.

ד. גמ' יומא (פו:) - אמר רבי לוי גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד, שנאמר שובה ישראל עד ה' אלקיך.

ה. רמב"ן (דברים ב', י') - וכן יעשו לשבחה, יכנו יעקב שהוא לשון מרמה או לשון עקלקלות ויקראו אותו ישרון, מן תם וישר.

ו. גמ' יומא (עג:) - והא לא כתיב בהו צד"י, אמר רב שמואל בר יצחק אברהם יצחק ויעקב כתיב שם, והא לא כתיב טי"ת, אמר רב אחא בר יעקב שבטי ישרון כתיב שם.

ז. רמב"ם (פ"ט כלי המקדש ה"ז) - ומפתח על האבנים שמות השבטים כתולדותם ונמצא כותב על האודם ראובן ועל ישפה בנימין, וכותב בתחלה למעלה מראובן אברהם יצחק ויעקב וכותב למטה מבנימין שבטי קה כדי שיהיו כל האותיות מצויות שם. [כס"מ (שם) - ובירושלמי ס"פ בא לו אית תנויי תני הקול היה שומע אית תנויי תני הכתב היה בולט מ"ד הכתב [היה] בולט והא לית חי"ת בשבטים ולא צד"י ולא קו"ף אברהם יצחק ויעקב כתוב עליהם והא לית טי"ת בשבטים כל אלה שבטי ישראל היה חקוק עליהם ויש לתמוה למה שינה רבינו לכתוב שהיה כתוב למטה שבטי קה].

ח. בראשית (ל"ג, כ') - וַיִּצְבֹּשֶׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא־לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. [רמב"ן (שם) - ועל דרך האמת הוא כמדרש רבותינו שדרשו רבותינו במסכת מגלה (יח א) מנין שקראו הקדוש ברוך הוא ליעקב אל, שנאמר ויקרא לו אל אלהי ישראל. ויש בענין הזה סוד גדול].

ט. תשובות הגאונים שערי תשובה (סי' מ"ו) - ולכך נתנה לנו התורה שיעור בביצים ובפירות וכו' לפי שהבצים והפירות נמצאים בכל מקום כי גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שישראל עתידין להתפזר בין האומות ומשקלן ומדתן שהיו בימי משה ושהוסיפו עליהן בארץ ישראל אין נשמרין להם והמדות משתנות בדורות ובמדינות שבכל דור ודור וכו' ולכך תלו חכמים ז"ל השיעור בבצים ובפירות שהן קיימין כל עת ואין משתנין מיהו שיעור הביצים והפירות תלו אותן בדעתו של רואה והן המדה ישרה ע"ב אוקיאות.

י. שו"ע (סי' תפ"ו) - שיעור כזית יש אומרים דהוי כחצי ביצה. [משנ"ב (ס"ק א') - ודעת הרמב"ם דכזית הוא כשליש ביצה וכו'].

יא. ים של שלמה חולין (פ"ג סי' פ"ח) - שהרי קבלה בידינו מבעלי התו' שזית הוא שיעור חצי ביצה תרנגולת, אף על פי שאין עתה בנמצא שיהא זית דומה לחצי ביצה כלל וכלל לא, אלא שנשתנו.

יב. גמ' פסחים (קט.) - אמר רב חסדא רביעית של תורה אצבעים על אצבעים, ברום אצבעים וחצי אצבע וחומש אצבע.

יג. חי' הצל"ח פסחים (קטז:) - ואמנם לפי שנתברר לי עפ"י מדידה שהביצות המצויות עתה בימינו, הנה הביצה שלימה שבזמנינו הוא רק חצי ביצה מביצים שבהם שיעורי התורה וכו', ועל כרחק שנשתנה בזמנינו, או שההאגודלים נתגדלו והמה גדולים יותר מהאגודלים שהיו בימי התנאים, או שהביצים נתקטנו והמה בזמנינו קטנים ממה שהיו בימי התנאים. וידוע שהדורות הולכים ומתמעטים ואי אפשר שאגודל שלנו גדול יותר מאגודלים שהיו בימי חכמי ש"ס. ועל כרחק הביצים בזמנינו נתמעטו.

יד. ביאור הלכה (סי' רע"א סע' י"ג) - אבל לנגד שיטתו יש ג"כ קושיא חמורה והוא דהנה בסוגיא דיומא דף פ' מוכח דשעור כמלא לוגמיו משני הצדדים באדם בינוני הוא יותר מרביעית ע"ש בתוד"ה ה"נ וכ"כ הר"ן וש"פ ואי ס"ד דשעור רביעית בזמננו הוא כפלים דהיינו שעור ג' ביצים שלנו א"כ כמלא לוגמיו באדם בינוני משני הצדדים הוא יותר מג' ביצים [דהא הוכיח הצ"ח דאף בזמנינו לא נתקטן האדם באצבעותיו ממה שהיה מקודם וא"כ פשוט דכה"ג ביתר אבריו] וזה כבר בחנתי ונסיתי בכמה אנשים בינונים המלא לוגמא שלהם משני הצדדים ועלה לכל היותר רק עד שני ביצים בינונים בקליפה שלהם הרי דביצים שלנו לא נתקטנו כ"כ רק איזה שעור קטן לבד.